

Јелисавета Василић, члан Савета за борбу против корупције

Правосуђе није независно због власти

Катарина Прерадовић

Ових дана Србија, након већ помало заборављеног хапшења Мирослава Мишковића, присуствује новом таласу борбе против корупције - хапсе се тајкуни, означени да су "потопили" пет српских банака. Живот у перманентној борби против корупције и стално отварање нових случајева, баца у сенку старе, попут 24 спорне приватизације из извештаја Савета за борбу против корупције, на чијем решењу је инсистирала и ЕУ. Иако нам је Александар Вучић, тада први потпредседник Владе, пре скоро годину дана рекао да су ове приватизације решене, коначни епилог у најкрупнијим случајевима, попут Луке Београд, Це маркета, Сартида, Мобтела и других, изостаје. У разговору за НИИ Јелисавета Василић, члан Савета за борбу против корупције, каже да су, када је дошла нова власт, пре две и по године, имали много наде у борбу против корупције, да је прво време било медени месец, али да правих

помака нема. Истиче да је Савет од Вучића очекивао много више и да их је он разочарао. "Није тачна тврдња да су решене 24 спорне приватизације. Заправо није завршена ниједна јер ни за једну немамо пресуду. За више од две трећине ових предмета нема ни оптужнице, а ту су скоро све веће, попут Луке Београд, Це маркета и других. Покренут је поступак у случају Нуба инвест, а остало је, како нам кажу у Тужилаштву, у току. За осам предмета знамо да неће ни бити покренуто. Дакле, суштински ниједан предмет није још завршен", каже Јелисавета Василић.

Јесте ли то рекли Вучићу? Каква је сарадња Савета с њим?

Нема је. Видели смо га два-три пута, откако је у Влади, последњи пут пре скоро две године. Последњих годину дана тражимо да нас прими, али одговора нема.

Како гледате на хапшења Мирослава Богићевића и Горана Перчевића, који су се задуживали без адекватног обезбеђења код овдашњих банака?

Да ли знате да Драгица Николић има целу службу и запослене? Зашто је потребна та фондација кад већ постоји Канцеларија за обнову? То значи да је председник Николић у сукобу интереса

Није тачна тврдња да су 24 спорне приватизације решене, није завршена ниједна јер ни за једну немамо пресуду. Није у реду да премијер унапред говори да су у махинацијама са кредитима учествовали и политичари, а да не каже ниједно име. То треба тужилаштво да ради на миру

Јелисавета Василић (1940), члан Савета за борбу против корупције и једна од најближих сарадница Верице Бараћ, радила је као судија више од 35 година. Стручњак је за привредно право, оснивач и члан Управног одбора Друштва судија Србије до 2000. године. Аутор је више од 100 стручних радова из области привредног права и коаутор више законских пројеката.

► Ако су ухапшени само због дугова према банкама, то је у супротности са Европском конвенцијом о људским правима, члан 1 Протокола 4, који каже да нико не може бити ухапшен због невраћених дугова. Јер ако се хапси само због дуговања, онда је то дужничко ропство. Дакле, не могу бити ухапшени због тога.

Међу разлозима је и злоупотреба одговорног лица због извлачења новца из Привредне банке Београд преко везаних фирми.

Члан који говори о злоупотреби одговорног лица не може тако једноставно да се примени на одговорно лице у приватној фирми, односно на људе који су дошли у банку, тражили кредит и дали гаранције какве имају. Оно за шта могу да одговарају јесте подстрекивање или превара, ако је тога било. Дакле, ако су тајкуни вршили преварне радње - презентовали лажирану, фалсификовану документацију, могу да одговарају за кривично дело преваре. Такође, ако су подстрекивали кредитни одбор или директора банке, могу да одговарају. Али не могу да одговарају за дело злоупотребе одговорног лица.

Јавности је саопштено да се радило о политичким кредитима, јер се Богичевић препознаје као тајкун ДС-а, а Перчевић СПС-а. Како функционише та спрега корупције и политике и зашто је њу тешко доказати?

Да ли су политичари имали утицај, могу да кажу само људи који су у томе учествовали. То мора неки сведок да каже или да се из писмене документације докаже ко је на кога утицао, ко је кога подстрекивао. Политичари овде могу да одговарају за подстрекивање јер су могли да имају удео у одлучивању ко ће да добије кредит пошто је држава у тим банкама имала своје представнике. Али, није у реду да премијер унапред говори о томе и каже да су у томе учествовали политичари, а да не каже ни једно једино име. То треба тужилаштво да ради на миру. Била сам судија 30 година и не бих унапред пресуђивала. Имамо јако велики проблем правосуђа, које није независно. Оно не може да буде независно због вла-

сти. Живимо у друштву у коме власт себи дозвољава да каже ко ће бити ухапшен пре него што буде ухапшен, да каже из којих разлога, које кривично дело је почињено... То је недозвољено у једном демократском друштву. Свака прича унапред представља кршење пресумпције невиности. Очито нам треба много времена да уредимо институције, а не да имамо унапред суђења без стварног суђења надлежних институција.

Ако ће пет пропалих банака да нас кошта милијарду евра, ко је ту одговоран на страни државе?

Када бих као судија ценила, ништа мања није одговорност НБС од одговорности директора банака или кредитних одбора. НБС је потпуно подбацила јер је она по закону обавезна да контролише банке. Њен посао је да види да ли су банке ликвидне и да ли имају сталан оснивачки улог. Када процени да нека банка има велики удео ненаплативих потраживања, НБС је дужна да предложи мере, попут повећања резерве за ненаплативи износ. Да је НБС уредно вршила контролу, а очито није, до овога не би дошло, могла је да спречи вртоглаве износе задужења. Велика је одговорност НБС.

Чија је одговорност, ког гувернера?

Губици су настали у дужем периоду и одговорност је и на претходном и на садашњем гувернеру.

Чиме објашњавате то нечињење НБС - да ли је то политика или нешто друго?

Код нас се свуда долази по политичкој линији, па и на место гувернера, па се онда као замрзне партијска функција. Чињеница је да НБС није ради-

Да је НБС уредно вршила контролу банака, а није, могла је да спречи штету од милијарду евра

Стање у правосуђу никад горе

Имате пуно замерки на рад правосуђа јер верујете да без њега нема борбе против корупције. Какво је данас стање у правосуђу?

Никад горе. Направе се брзоплете одлуке, брзоплети закони, по хитном поступку и одједном правосуђе четири месеца на ради. То је ужас, очај. За министра правде је доведен Никола Селаковић, који нема ни животно ни стручно искуство из области судства. Он је доведен са факултета и вероватно је паметан. Међутим, после онако лоше реформе правосуђа, коју смо имали, довести Селаковића и веровати да ће он нешто урадити, била је лудост. Колико год то жели, Селаковић не може да поправи реформу, која је за три године уназадила правосуђе.

ла добро контролу банака, а да ли је то била одлука владе да се банке не дирају, не знам. Али онај ко је преузео посао гувернера, вицегувернера или место у Савету НБС, мора да зна да ће одговарати.

Ту врсту одговорности сте тражили и за Агенцију за приватизацију због бројних пропуста, за Фонд за развој, па ништа. Зашто се то клупко овде никад не одмота?

Тачно је. Агенција за приватизацију није контролисала реализацију уговора, што је узрок 90 одсто пропалих приватизација. И онда се изненаде што фирма оде у стечај. И буде крив купац уместо онога који није радио свој посао и раскинуо такав уговор. Рецимо, прода се фирма и да се рок купцу од две годину за извршење инвестиционог програма. Агенција уопште не проверава да ли се то извршава, него после две године види да ништа није урађено. Онда купац тражи продужење рока, а иако закон каже да је дозвољен само један накнадни рок, они су давали и по 20-30 нових рокова, за шта су морали

да потписују анексе уговора. За то време, предузеће је пропадало, а често се и делатност није одржала, као код Београд филма.

Је ли то незнање или политички инпут да се некоме нешто не дира?

Само може да буде политички инпут удружен са корупцијом. Јер не раде то људи у Агенцији или Фонду за раз-

вој само по жељи политичара, а да немају у томе и неку личну корист. И да ли знамо неког ко је у Агенцији за све то одговарао? Не. Ако је било корупције, морају да одговарају и купац и продавац, јер један је давао, а други примао корупцију. Ако је било притиска политичара, који је подстрекивао, и он мора да одговара. А како ће да одговара политичар, ако продавац

Влада кочи избор чланова Савета

Јесте ли коначно попунили упражњена места у Савету и шта је спорно? Јесу ли се поправили услови за рад Савета?

Дали смо предлог за три нова члана Савета - Виду Узелац, Јову Бакића и Илију Вујачића, али тај предлог већ три месеца стоји у Влади Србије. Никаквог одговора нема. Стало је због некога од њих. Што се тиче услова, они су исти. Радимо у две канцеларије у Влади, у тридесетак квадрата, а имамо проблем са техником. Немамо исправне компјутере, немамо штампач, а обећано нам је да ћемо добити старе компјутере из Министарства правде пошто њима стиже 30 нових. Верујте, сваки стари компјутер бољи је од ових које ми имамо.

из Агенције није позван на одговорност. Продавац би можда, да би себе спасао, рекао ко га је подстрекивао. Али немамо га. Напротив, бивши директори Агенције јако су напредовали у каријерама. Исто је и код Фонда за развој, о коме смо извештај направили пре скоро три године. Фонд је државни, у њему су седели министри, попут Млађана Динкића, Верице Калановић и многих других. Утврдили смо да су давани ненаменски кредити и да скоро ништа није враћено. Где ћете већи прекршај? Надзор су вршили министри у Фонду за развој. И нико ни за шта није одговарао.

Понеко јесте, али никада из врха странака. За опљачкану Галенику ухапшен је Дејан Бацковић, бивши директор СПС-а, за малверзације у СИЕПА- Јасна Матић и Божидар Лаганин, кадрови Г 17. И ту се стане.

То вам показује да се наша предузећа деле као партијски феуди. Ако је политичар министар, он стави неког Перу из своје странке на чело ја- ▶

Савет ће до јануара урадити нови извештај о медијима, којим ћемо показати да има озбиљне цензуре

вног предузећа или агенције, и праве договор - ја теби, ти мени. То је механизам који мора да се прекине.

Не прекида се ни заштита појединаца или фирми од наплате пореза, а штету трпи буџет. Зашто држава то дозвољава?

Савет ради извештај о проблему ненаплате пореза. Ту су направљени велики пропусти. Пореска управа је једина институција која извршава своја решења без суда. Сама доноси решења и извршава их, било на новчаним средствима или имовини. То значи да ПУ нема ни једно једино оправдање зашто оволики порези нису наплаћени. Да су радили свој посао, порези би били наплаћени или би фирма отишла у стечај. Друге нема. Могуће је да негде има спреге порезника и самих обвезника. Али плашим се да је било више мешања политичара, који су утицали на Пореску управу да не наплати неке. Рецимо, ако моја партија управља овим предузећем, онда могу да кажем - пусти њега, да ми не оде у стечај. То је опет спрега политике и корупције, јер је оштећена државна каса.

Колико је ова влада транспарентнија од претходних? Раније смо имали тајни уговор са Фијатом, сада је уговор са Етихадом накнадно објављен, а и санација Српске банке је проглашена поверљивом. Колико нетранспарентност отвара простор за корупцију?

Савет се јако бори против тајности. Тражили смо уговор са Фијатом и добили смо од тадашње владе затамњен уговор, од Антимонополске комисије добијамо документа са побељеним пасусима, Комисија за хартије од вредности нам ни не доставља податке јер их назива тајним. Сматрамо да ништа од онога што народ плаћа не може бити тајно. Чињеница је да ни Савет није могао да добије уговор са Етихадом читавих година дана, а тражили смо га. Чули смо га тек када га је Вучић препричао на конференцији за новинаре. Није потребно да председник Владе препричава, има људи који знају да прочитају уговор. Нема потребе убеђи-

вати народ да ли је нешто добро или лоше. Треба само објавити документа. Зато мислим да је ту било рекламе, маркетинга и прикупљања некаких поена. А нема за тим потребе.

Критиковали сте рад Фондације Драгице Николић и улогу коју у томе има председник Томислав Николић. Шта је ту спорно и има ли ту сукоба интереса?

Агенција за борбу против корупције уопште не ради свој посао, а сукоб интереса је у њиховој надлежности. У закону изричито пише како се утврђују поклони, као и да повезана лица не могу користити положај, рецимо свог мужа - политичара, да би добијала средства, стицала углед и располагала с тим. Та средства нису њена, то је држава добила на име политичара, у овом случају председника. Новац, који Драгица Николић користи да се представи као хуманитарка, у ствари су наше паре, које је добила наша држава од других држава, колико чујем. Да ли знате да Драгица Николић има целу службу и запослене? Зашто је потребна та фондација кад већ постоји Канце-

ларија за обнову? То значи да је председник Николић у сукобу интереса јер омогућава својој супрузи да постане хуманитарка. Па ко би њој, молим вас, дао новац? Шта је она у животу урадила? Дивац може да буде хуманитарни радник и да има фонд јер је познат широм света и не користи политички положај да би скупио средства. Овде је све обрнуто.

Савет се у свом извештају већ бавио медијима. Да ли мислите да данас има цензуре и како гледате на укидање Утиска недеље?

У свом првом извештају смо већ написали да се у нетранспарентном власништву домаћих медија крије могућност цензуре и аутоцензуре. Показало се да је то тачно. Зато сада Савет ради нови извештај о медијима, који ћемо завршити до јануара. Разматрамо како сет нових медијских закона, на које смо имали пуно примедба, утиче на њихов рад. Улазимо у власништва, у ослобађања од пореза неких медијских кућа, у начине финансирања, у државно оглашавање као вид притиска и слично. Мислим да ћемо извештајем показати да има спреге политике и медија и озбиљне цензуре. До тада, као грађанка, могу да кажем да сам озбиљно забринута када видим да уредници РТС-а доведу неког политичара из владајуће garniture и не питају га ништа, па то испадне ЕПП. И као грађанка, морам да кажем да је Оља Бећковић симбол независних медија и да многи уредници треба да се угледају на њу. Зато нам треба *Утисак недеље*.

Како данас гледате на Србију коју Вучић води? Јесмо ли данас земља са мање, исто или више корупције него пре њега?

Свакако нема мање корупције. Стање се објективно није поправило, ни у здравству, ни у просвети, ни у правосуђу, ни у транспарентности уговора, а остало је и партијско запошљавање. Једина промена коју видим јесте да су тајкуни постали помало додирљиви, али зато политичари нису. И најгоре је што нема помака у стварању институција, а без њих нема смањења корупције. **НИН**

Чудан избор

Били сте изненађени избором Синише Малог за Вучићевог сарадника. Зашто?

Синиша Мали се као један од директора у Агенцији за приватизацију помиње у спорној приватизацији Беопетрола. Предмет Беопетрола је веома озбиљан, постоје елементи коруптивности, али он стоји у Тужилаштву и ништа се не дешава. Тај избор нас је зачудио јер смо у Савету сматрали да нова власт треба да направи отклон од људи који су радили у Агенцији за приватизацију или се помињу у спорним приватизацијама. То сматрамо и данас.